

ene Side ikke skal have Noget imod, at saadanne Friskoler understøttes, der gaa i grundtvigianf eller andre Retninger, og som bestrebe sig for at give Børnene en god og sund Opdragelse, saa vil jeg paa den anden Side ikke gaa med til, at hele Systemet bliver afløst af noget Saadant. Det ærede Medlem vil ikke kunne negte, at naar man saaledes overlader det alene til Familien — jeg skal ikke bruge Udtrykket Individerne — saa vil man komme til Kilstande, hvor en stor Del af Folket, i det mindste Mænge og det netop de, som mest trænge til at blive tagne under Armene, ville opvoxe i Banskundighed og Uvidenhed. Dette vil ikke kunne negtes, og der vil ikke kunne fremsføres Noget, som kan svække dette. Derfor — for at vende tilbage til det, hvormed jeg begyndte — jeg tror, at det Grundlag, vi have, er aldeles i Samfundets og navnlig i de fattige Klasse's Interesse.

Jeg kommer nu til en anden Side af Sagen. Det er ganske naturligt, at naar vi fra det uindskrænkede Kongedømme ere gaaede over til en saa fri Forfatning som vor, saa vil en Lov, som er fremkommen under det absolute Kongedømme, og navnlig paa en saadan Tid som i Aaret 1814, paa mange Punkter og i sin hele Karakter være i væsentlig Strid med det, som man nu maatte ønske, naar Loven skulde være i Overensstemmelse med den Ordning af det kommunale Liv, som iøvrigt har gjort sig gjældende. Paa dette Punkt erkjender jeg ganske vist, at man maa søge at finde en saadan Form, som paa den ene Side kan betrygge Statens Tilsynsret og Netten til virkelig at øve Indflydelse, hvor den finder det fornødent, men paa samme Tid giver Kommunen en saa stor Selvstændighed, som det er foreneligt med dette Standpunkt. Der er jo allerede flere Punkter, paa hvilket dette allerede er sket. Ingen vil kunne påstå, at Skolevæsenet i sin nuværende Skikkelse ganske er et Udtryk for, hvad Loven af 1814 har ment. Der er sket flere Forandringer, hvorved man nærmer sig langt friere Tilstande. Jeg vil blot nævne den Maade, hvorpaa Friskolen staar nu, mod hvad der tidligere kunde have været Tilfældet, naar man holdt sig strengt til Skoleloven af 1814, og mod hvad der faktisk har været Tilfældet, da man fra dette Skolestandpunkt gjorde Modstand imod Friskolens Udvikling. Der er naturligvis endnu Mæte at gjøre; men jeg tror paa ingen Maade, at det vil være vanskeligt at komme til et Resultat og naae en Overenskomst mellem de forskjellige Anstuelser samt mægle mellem dem, der staa paa Lovforslagets Hovedgrundlag, og dem, der ønske en videre Udvikling fra Kommunernes Side. Jeg skal imidlertid ikke nu videre følge disse Tanker; jeg har kun søgt at udtale mig i Modsetning til det ærede Medlem for Præsident Amt's 6te Valgfreds (Bosjen)

Med Hensyn til Lovforslagets Enkeltheder vare vi jo allerede ifjor komne til at forhandle

dem i Udvalget, og der viste sig der i det Mindste en foreløbig Mulighed for paa enkelte Punkter at komme til en Overenskomst. Det Spørgsmaal, som maaske vil blive det vanskelige at komme over, er Spørgsmaalet om, hvorvidt man ved at indføre Skolepenge-systemet skulde kunne understøtte Friskolerne til en vis Grad. Der er Vanskeligheder forbundet med dette Spørgsmaal, som jeg endnu ikke rigtigt har set nogen Mulighed for at overvinde; men naar man fra den ene Side ikke er absolut uwillig til at understøtte Friskolen, og der fra den anden Side ikke gjøres saadanne Forbringinger, som i Virkeligheden vilde gjøre Statskolen umulig, vil man vel ogsaa med nogen god Willie kunne finde et Foreningspunkt her. Med Hensyn til Lovens Enkeltheder er der endnu to Punkter, som jeg vil omtale. Den ærede Taler, som havde Ordet før mig, berørte det ene, idet han talte om Forstkolen. Han mente, at det var meget uhenigtsmæssigt, at man paabød disse i saadanne Egne, hvor der var saa faa Børn, at een Lærer godt kunde overkomme at undervise dem Alle. Det er fuldstændig rigtigt. Saavidt jeg erindrer, vare vi ogsaa i Udvalget enige om, at man paa dette Punkt maatte tage Hensyn til de bestaaende Forhold. Hovedsagen er jo imidlertid, at denne Institution med Forstoler eller med større Skoler med flere Lærere — jeg foretrækker uregtelig mindre Skoler for smaa Børn med een Lærer — er af uhyre stor Betydning. Det er en af Hovedmanglerne ved den nuværende Skole, at Læreren overfor det enkelte Barn, der jo ofte kommer temmelig usforberedt i Skolen, umulig kan anvende hverten den Fremgangsmaade, som er den heldigste for dette, eller finde den Tid til at sysselsætte sig med det enkelte Barn saa meget, som det er nødvendigt. Det, som det først og fremmest gjælder om at gjøre med det skolegængende Barn, er at vække dets aandelige Liv og dibringe det de allerførste Elementer, saa at det er stiftet til at gaa videre, og dette sker lettest i de mindre Skoler og vistnok bedst af Kvinder. Det er derfor, at jeg anser det for meget heldigt, naar det kunde opnaas at faae de mindre Børn udfilte fra de større, enten under een Lærer i smaa Skoler eller under forskjellige Lærere i de store Skoler, hver med færre Børn. At man i saa Henseende ikke skulde være nødt til udelukkende at benytte examinerede Lærere, er jo allerede bestemt her i Lovforslaget. Jeg anser denne Tanke om Forstkolen, naar den gennemføres med de bestaaende Forhold for Die, for at være baade sund og rigtig og for at være en for Skolens senere Udvikling i høi Grad frugtbringende Tanke. Det andet Punkt, jeg vil omtale, er Bestemmelsen om Tilsynet. Det ærede Medlem (Bosjen) fandt jo, at det Tilsyn, man nu havde, var godt, og det kan jeg meget godt forstå fra det ærede Medlems Side; thi netop naar han ikke vil have Skolefagen fremmet, saa vil han naturligvis heller ikke have et Tilsyn, som kunde